

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

VEZİRKÖPRÜ MESLEK YÜKSEKOKULU

Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü

Çocuk Gelişimi Programı

Öğretim İlke ve Yöntemleri

Öğrenme İlkeleri

3. Hafta

özenilen üniversite

1 Öğrenme İlkeleri

Öğretim süreçlerinin etkili bir biçimde sürdürülebilmesi için öğrenmenin niteliğinin ve öğrenmenin nasıl gerçekleştiğinin bilinmesi gerekmektedir. Öğrenme kuramları öğrenmenin ne olduğu ve nasıl gerçekleştiğini açıklamaya çalışırken öğrenmeye ilişkin ilkeler de ortaya koymaktadır.

Öğrenme kuramlarından en eski ve en çok bilineni olan **davranışçı kurama** göre öğrenme, deneyimler sonucu ortaya çıkan, gözlenebilir, kalıcı davranış değişimleridir. Davranışçı kuram, öğrenmeyi uyarıcı ile davranış arasında bağ kurma işi olarak açıklamakta ve doğrudan gözlenebilen nitelikteki davranışlara öğrenme adını vermektedir. Davranışçı kuramın öğrenmeye ilişkin ilkeleri şöyle sıralanabilir:

- Öğrenmenin meydana gelmesinde uygun ortamların oluşturulması gerekir.
- Öğrenmede uygun davranış ve tutumların kazandırılması için uygun uyarıcılar gerektirmektedir. Bu nedenle, öğrenmede uyarıcıların niteliği önemlidir. Uygun uyarıcılar uygun davranışlara neden olduğundan araç-gereçler ve öğretim teknolojisi öğrenmede önemli bir yer tutmaktadır.
- İstenilen davranışların kazandırılmasında pekiştirmenin önemli bir yeri vardır.
- Öğrenmede tekrarın önemli bir yeri vardır; özellikle, becerilerin öğretiminde tekrarlardan yararlanılmalıdır.
- Güdülenme öğrenmede etkinliği sağlayan önemli bir etmendir.
- Öğrenme, öğretmen ya da başkası tarafından düzenlenen etkinlikler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Davranışçı kuramda yaparak öğrenme temeldir. Öğrenci öğrenme sürecinde etkin olmalıdır. Öğrenmede pekiştirmenin önemli bir yeri bulunmaktadır. Pekiştirme davranışların tekrarlanma sıklığını artırır. Becerilerin öğrenilmesi ve öğrenilenlerin kalıcılığının sağlanmasında tekrar önemlidir. Tekrar öğrenmede gelişmeyi sağlamanın önemli bir yoludur. Öğrenmede güdülenmenin önemli bir yeri vardır. Öğrencinin bir davranışı öğrenebilmesi için o davranışı yapmaya istekli olması gerekir.

Bilişsel kurama göre öğrenme, insanın beyinde ve sinir sisteminde oluşan bir iç süreçtir. Öğrenme, davranışçıların ileri sürdüğü gibi dışsal değil, içsel olarak bilişsel süreçlere göre meydana gelmekte; bireyde meydana gelen davranış değişiklikleri içsel süreçlerin dışa yansımaları olarak kabul edilmektedir. Bilişsel öğrenme kuramı, bilginin sunulduğu ve sunulan bilginin bellekte yapılandırıldığını ileri sürmektedir. Bilişsel kuram, öğrenmeyi üst düzey bilişsel süreçleri içeren bir etkinlik olarak görür. Öğrenme, birikimli bir süreçtir ve önceki bilgi yeni bilginin kazanılmasında önemli bir rol oynar (McInernay ve McInerney, 2002, s.103). Bilişsel kuramın öğrenme ilkeleri ise şöyle özetlenebilir (Senemoğlu, 1997, s.65-66; Yaşar, 2001, ss.64-68):

- Öğrenme birikimli bir süreçtir. Yeni öğrenmeler daha önceden öğrenilen bilgiler üzerine kurulmaktadır. Bu nedenle, çocuğun kazanacağı yeni yaşantılar, eski yaşantılara uygun olmalıdır.

- Yeni öğrenmeler, çocuğun sahip olduğu bilişsel yapılarla öğrenilebilecek nitelik taşımalıdır. Bir başka deyişle, ne zor ne de kolay olmalıdır.

- Öğrenmede bireyin en yakın çevresinden başlanmalıdır. Örneğin, birey yaşadığı şehrin haritasından önce mahallesinin krokisini öğrenmelidir.

- Çocukların öğrenme hızına saygı duyulmalı, kendi hızlarıyla öğrenmelerine olanak tanınmalıdır.

- Öğrenme bir keşfetme sürecidir. Bu nedenle öğrencide keşfetme isteğinin harekete geçirilmesi ve merak duygusunun yaratılması öğrenmeyi gerçekleştirmede önemli etkinliklerdir. Bu nedenle, öğrencide merak ve öğrenme arzusunu harekete geçirecek ortam ve koşullar sağlanmalıdır.

Öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına ilişkin bir yaklaşım olarak ortaya çıkan **yapılandırmacılık** ise öğrenmeyi, gerçek yaşamla ilgili problem çözme ve özgün görevler üstlenme kadar, sosyal ve işbirliğine dayalı bir çaba olarak görür. Bu nedenle, öğretim, ne kadar öğrenildiğinden çok öğrencilerin nasıl öğrendiği ile öğrenme ve düşünme stratejileri geliştirmeleri üzerine odaklanır. Yapılandırmacılığın öğrenmeye yönelik ilkeleri şöyle özetlenebilir (Saban, 2004, s.171):

- Öğrenme pasif bir alma süreci değil, etkin bir anlam oluşturma sürecidir.
- Öğrenme kavramsal bir değişmeyi içerir; öğrenme bireylerin çeşitli kavramlarla ilgili daha önce edindiği anlayışları yeniden yapılandırmasıdır
- Öğrenme öznel; birey öğrendiği şeyleri çeşitli semboller, imgeler, grafik ya da modeller yoluyla içselleştirir.
- Öğrenme durumsaldır ve çevresel koşullara göre şekillenir.
- Öğrenme sosyaldır; başkalarıyla etkileşimleri yoluyla gelişir.
- Öğrenme duygusaldır; zihin ve duygu birbiriyle ilişkilidir.
- Öğrenme işinin niteliği, öğrenme sürecinde önemlidir; öğrenme işi zorluk bakımından öğrencinin gelişim düzeyine, gereksinimlerine uygun olmalıdır.
- Öğrenme gelişimseldir; öğrenme bireylerin sosyal, fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimlerinden etkilenir.
- Öğrenme öğrenci merkezlidir; öğrencinin ilgileri çevresinde yoğunlaşır.
- Öğrenme süreklidir; belli bir yer ve zamanda değil, her yerde ve zamanda oluşur.

Senemoğlu (2001, s.384), öğretim etkinliklerinin düzenlenmesinde kullanılabilir öğrenme ilkelerini öğrenci nitelikleri, içerik özellikleri ve öğretim etkinliklerine ilişkin öğrenme ilkeleri olmak üzere üç başlık altında toplamaktadır:

Öğrenci Niteliklerine İlişkin Öğrenme İlkeleri:

- Öğrencinin öğrenmesi için güdülenmişlik düzeyinin yüksek olması gerekir.

- Öğrencinin yaşı, genel sağlık durumu, gelişim düzeyi, içinde yaşadığı koşullar, yeteneği onun öğrenmesini etkileyen etmenler arasında yer almaktadır.

İçerik Özellikleri ile İlgili Öğrenme İlkeleri:

- Öğretimin içeriği öğrencilerin beklentilerine, gereksinimlerine, amaçlarına uygun olduğu zaman öğrenme düzeyi yükselir.

- Her öğrenci, doğduğu günden bu yana yaşadığı çeşitli bireysel ya da toplumsal deneyimlerin izlerini taşıyan ve daha önceki öğrenme deneyimlerinden edinmiş olduğu anlamlı bilgileri içeren bir zihinsel yapıya sahiptir.

- Mantıksal biçimde iyi düzenlenmiş bilgi daha kolay öğrenilir ve kalıcı özelliğe sahiptir.

Öğretim Etkinliklerine İlişkin Öğrenme İlkeleri:

- Öğrenme çoklu öğretim modellerinin bir arada kullanılmasıyla gelişir.
- Öğrenmede somut bilgilerden ve öğrencinin bilgilerinden hareket etmek öğrenmenin daha kolay olmasını sağlar.

- Öğrenme sırasında öğrenciler ne kadar çok duyu organını kullanırsa, öğrenme o kadar kolay ve anlamlı olur.

- Öğrenme sırasında öğrenmeye etki eden bireysel etmenler ve çevresel etmenler uyumlu olacak biçimde düzenlenirse öğrenme düzeyi yüksek olur.

- Öğretimi düzenlemede bireysel farklılıklar dikkate alınmalıdır.

- Öğrencinin dikkatinin öğrenilecek konuyu üzerinde olması öğrenme düzeyini artırır.

- Öğrenmenin oluşabilmesi için öğrencinin davranışları yapması gerekir.

- Tekrar, becerilerin kazanılmasında ve öğrenilenlerin kalıcılığının sağlanmasında önemli bir araçtır.

- Pekiştirilen davranışların gösterilme sıklığı artar.

- Öğrenmenin niteliğinin artmasında transfer ve genellemeler önemli bir yer tutar.

Öğrenme kuramlarının ortaya koyduğu bilgiler, öğrenmeyi kolaylaştırmada ya da etkili bir biçimde gerçekleştirilmede birçok yol olduğunu göstermektedir. Öğrenme ilkeleri olarak nitelendirilebilecek bu ilkeler; belli aralıklarla çalışma, daha çok duyu organını işe koşma, okuma becerisini geliştirme, öğrenme sürecinde etkin olma, sonuçtan haberdar olma, bütün ve parça olarak öğrenme, anlamlı olma olarak sıralanabilir (Hakan, 1991, ss.109-112).

Belli Aralıklarla Çalışma: Öğrenmede en etkili ilkelerden biri, öğrenmeyi ya da çalışmayı belli aralıkla yapmaktır. Belli aralıklarla yapılan çalışmalar öğrenmede daha iyi sonuç vermektedir. Kuşkusuz, çalışma ve dinlenme süresi öğrenciden öğrenciye değişmekle birlikte belli aralıklarla yapılan çalışmanın etkili olduğu görülmüştür. Belli

aralıklarla çalışmanın temelinde dikkat olgusu yatmaktadır. Bir konuyu öğrenirken dikkatimizin belli bir süreden sonra dağılması nedeniyle öğrenme azalmaktadır. Bu nedenle, belli aralıklarla çalışma yararlı olmaktadır. Okullarda derslere ara vermek bu ilkenin bir sonucudur.

Daha Çok Duyu Organını İşe Koşma: Öğrenme sürecinde aynı anda iki ya da daha fazla duyu organı kullanıldığında, öğrenme kolaylaşır ve daha kalıcı olur. Öğrenciler, düşünmenin yanı sıra gözleriyle gördükleri, elleriyle dokundukları, kulaklarıyla duydukları, kaslarıyla ağırlığını hissettikleri zaman daha iyi öğrenirler. Öte yandan, öğrenilecek öğrenme birimi ne kadar çok uyaran aracılığı ile ulaşırsa, öğrenci o kadar iyi öğrenmektedir. Bu durum, beş duyunun öğrenmedeki yeri ile ilgilidir. Yapılan araştırmalar, görme duyusunun öğrenmedeki payının %75, işitme duyusunun %13, dokunma duyusunun %6, tat alma duyusunun %3 ve koklama duyusunun da %3 olduğunu belirtmektedir. Buna göre, görsel-işitsel uyarıcılarla öğrenen bir öğrenci daha kolay ve kalıcı öğrenmektedir. Çünkü görsel-işitsel araçlar daha çok ve daha güçlü uyarıcılar sağlamaktadır.

Okuma Becerisini Geliştirme: Okullardaki öğretme-öğrenme sürecinde, öğrenilmesi öngörülen bilgilerin çoğu ders kitapları başta olmak üzere çeşitli yazılı kaynaklardan okunarak öğrenilmektedir. Bu nedenle, okumaya dayalı öğrenme süreçlerinde okuduğunu anlama gücü öğrenmeyi kolaylaştıran önemli bir etmendir (Sağlam, 2005, s.82). Okuma hızı ve düzeyinin yetersiz olması, okunan materyali anlamayı ve öğrenmeyi güçleştirir. Çünkü anlama, öğrenmeyi sağlayan temel ögedir. Bunun için, okuma yetersizliklerinin önceden belirlenmesi ve iyileştirici önlemlerin alınmasında yarar bulunmaktadır.

Öğrenme Sürecinde Etkin Olma: Öğrenme, öğrencinin kendisi tarafından oluşturulur. Öğrenci kendi çabasıyla öğrenir. Kimse bir başkası için öğrenmeyi gerçekleştiremez. Ancak, dışarıdan öğrencinin öğrenmesine yardım edilebilir (Fidan, 1987, s.22). Yaparak-yaşayarak öğrenme tam ve kalıcı öğrenme sağlar. Öğrencinin öğrenilecek konuları araştırması, elde ettiği bilgileri düzenlemesi ve onu kullanması öğrenme açısından yararlı sonuçlar verir.

Etkin öğrenme ilkesine göre, öğrenciler öğrenmede pasif değillerdir. Öğrenciler, öğrenmeye zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel yönden etkin olarak katılırlar ve öğrendiklerinin kendileri için ne anlam ifade ettiğine kendileri karar verirler (Saban, 2004, s.246). Öğrenciler kendi öğrenmelerini kontrol altına aldıklarında daha iyi öğrenirler. Bu, öğrencilerin kendi öğrenmelerinde etkin olmalarını sağlayan bir tutumdur. Nitekim günümüzde öğrencinin kendi öğrenmesinden sorumlu olması beklenmektedir. Bu bağlamda, özellikle yapılandırmacı öğrenme kuramı, öğrencilerin öğrenme sürecinde pasif ve bilgileri alan kişiler değil, öğrenme sürecinde etkin ve bilgileri inşa eden kişiler olmasını istemektedir.

Öğrenmeye İstekli Olma: Bireyler öğrenme isteği duymadan öğrenemez. Öğrencinin etkili olarak öğrenebilmesi için istekli yani güdülenmiş olması gerekir. Öğrenme güdüsü, bireyi öğrenme amacıyla harekete geçiren ve onun öğrenmesine dönük isteğini, dikkatini ve çabasını yönlendiren güçtür. Öğrenme güdüsü yüksek olan bir öğrenci daha kolay öğrenir. Bu nedenle, öğrenci öğrenme işine dikkat etmekle başlamalı ve bu dikkatini öğrenme etkinliğinin sonuna kadar sürdürmelidir.

Her öğrenci, öğrenmek için kendi öğrenmesinden sorumlu olmak, öğrenme sürecine istekle katılmak, öğrenmenin gerektirdiği ilkelere uymak ve öğrenme için gerekli çabayı göstermek durumundadır. Öğrencinin derse ya da konuya ilgi ve tutumu olan öğrenme güdüsünün göstergeleri; öğrencinin derse ya da konuya karşı istekli olması ve yeterli zaman ayırması, dikkatini söz konusu ders ya da konuda öğrenilecek davranışlara yoğunlaştırması, istenilen davranışı yapmaya çaba göstermesi, güçlüklerle karşılaştığında davranışı yapmaktan vazgeçmemesi, öğrenmede ısrarlı ve kararlı olması, istenilen davranışı yapmaktan haz duyması, buna değer vermesi gibi davranış özellikleridir (Sağlam, 2005, s.84).

Sonuçtan Haberdar Olma: Öğrencilerin etkili bir biçimde öğrenebilmesi için öğrenme etkinliğinin sonunda öğrenmelerine yönelik dönüt alması gerekir. Dönüt, öğrenciye öğrenmelerinin yeterli ya da gösterdiği davranışın beklenen davranışa uygun olmadığını bildirilmesi işlemidir. Öğrenciler ana-baba, sosyal çevredeki bireyler, mekanik ve elektronik araçlar gibi değişik kaynaklardan dönüt alırlar (Gözütok, 2006, s.191). Öğrencinin neyi, ne kadar öğrendiğini bilmesi, öğretmenin öğretimi ve öğrencinin kendi öğrenmesini sağlaması açısından önemlidir (Senemoğlu,1997, s.492). Dönüt, öğrenme çıktıları konusunda öğrenciye bilgi verir; çünkü öğrenmeyi kolaylaştıran etmenlerden biri de öğrenme sonucu hakkında bilgi elde etmedir. Gerçekleştirilen bir öğrenme etkinliğinde ne sonuç alındığının ve başarı düzeyinin bilinmesi, öğrenmeyi olumlu yönde etkiler. Ne kadar öğrendiğini bilmeyen bir öğrenci öğrenmede kararsızlık yaşar ve yavaş öğrenir. Bu nedenle, öğrenci, öğrenme etkinliğinin sonunda elde edilecek öğrenme ürünlerini bilmeli ya da en azından ne öğreneceğinin farkında olmalıdır. Öğrenme amacını bilmek öğrenciyi amaç dışına çıkmaktan kurtarır. Ayrıca, öğrenciler öğrenmelerini kontrol ettiklerinde daha iyi güdülenirler.

Öğrenilenleri Tekrarlama: Tekrar, bilgin kısa süreli bellekte tutulma süresini artırır. Tekrar edilerek bellekte tutulma süresi artırılmayan bilgi, kısa süreli bellekten 15-20 saniye sonra atılır. Bu nedenle, tekrar bilgiyi uzun süreli bellekte tutmaya yarar (Özer, 2002, s.168). Özellikle becerilerin öğrenilmesinde tekrarın katkısı büyüktür. Çünkü mekanik duruma getirmek istediğimiz becerilerin öğrenilmesinde tekrarlar büyük yarar sağlamaktadır. Öte yandan uzun süre hatırlanması istenen konuların kalıcılığını sağlamak için ayrı zamanlarda ara sıra yapılan tekrarlar yararlı olmaktadır.

Bütün ve Parça Olarak Öğrenme: Öğrenciler zihinsel gelişim ve olgunluklarına bağlı olarak uyarıcıları önce bütün, daha sonra ise ayrıntılı olarak algırlar. Bu nedenle, öğretim sürecinde sunulacak araç-gereç ve düzenlemeler tüm dengelim yöntemine uygun biçimde yapılandırılmalı ve etkinlikler de öğrencinin bu özelliği dikkate alınarak düzenlenmelidir (Beydoğan, 2007, s.111). Yapılan araştırmalar bir konuyu bütün olarak öğrenmenin parçalara bölerek öğrenmeden daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bazı durumlarda uzun bir öğrenme içeriğini parçalara bölünerek öğrenme, etkili öğrenme için daha uygun olmaktadır. Buna göre, çalışılacak konu uzun değilse ve anlamlı ise bütün halinde çalışma, tersi durumda parçalara bölmek yararlı olabilmektedir. Özellikle ilköğretimde öğrenciler gelişim açısından bütünü algılama eğiliminde olduğundan, onların bütün olarak öğrenmelerinde yarar görülmektedir.

Öğrenme Materyalinin Anlamlı Olması: Öğrenci için anlamlı olan konular, anlamsız ya da anlaşılması güç olan konulara göre daha kolay öğrenilir. Bu nedenle, öğrenilecek konuların anlamlı bir biçimde düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, daha etkili öğrenebilmek için öğrencinin öğrenme materyalini anlamlı duruma getirmesi gerekmektedir. Eğer öğrencinin algıladığı yeni bir materyal bir örüntü ya da taslağın içerisinde sunulursa öğrenme daha kolay ve kalıcı olur. Yeni materyal, öğrencinin daha önce öğrendikleri ile yeni öğrendikleri arasındaki ilişkiyi görmesine yardım ederse daha kolay öğrenilir. Öğrenci, kendi problemleri ve deneyimleri ile ilgili olduğunu anladığı materyali daha kolay öğrenir.

KAYNAKÇA

- Alkan C. (1991). Özel Öğretim İlke ve Yöntemleri “Özel Öğretim Teknolojileri”. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Beydoğan, Ö. (2007). “Öğretim Etkinlerinin Planlanması”. Öğretim İlke ve Yöntemleri. (Editör: G. Ocak). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bilen, M. (1999). Plandan Uygulamaya Öğretim. Ankara: Anı yayıncılık.
- Demirel, Ö. (1993). Genel Öğretim Yöntemleri. Ankara: Usem Yayınları.
- Deryakulu, D. (2001). “Yapıcı Öğrenme”, Sınıfta Demokrasi. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Fidan, N. (1987). Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Ergün, M. ve A. Özdaş. (1997). “Genel Öğretim İlkeleri”, Öğretim İlke ve Yöntemleri. Türkiye Sanal Eğitim Bilimleri Kütüphanesi 24.11.2007 tarihinde <http://www.egitim.aku.edu.tr/metod01.htm> adresinden alınmıştır.
- Gözütok, D. (2006). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Ekinoks Yayınları.
- Gürkan, T. (2001). “Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Temel Kavramlar”. Öğretmenlik Mesleğine Giriş. (Editör: E. Sözer). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Hakan, A. (1991). Eğitim Programı ve Öğretim Yöntemleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kuzgun, Y. ve D. Deryakulu. (2004). “Bireysel Farklılıklar ve Eğitime Yansımaları”, Eğitimde Bireysel Farklılıklar. (Editörler: Y. Kuzgun ve D. Deryakulu). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (2006). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- McInerney, D. M. ve McInerney, V. (2002). Educational Psychology: Constructing Learning. Third edition Prentice Hall.
- MEB. (1995). İlköğretim Okulu Programı. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Nas, R. (2000). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Önder, N. K. (1986). Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler. Konya: Arı Basımevi.
- Özer, B. (2005). “Öğrenmeyi Öğrenme”, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. (Editör: M. Gültekin). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Özer, B. (2002). “Bilgi İşleme Kuramı”, Gelişim ve Öğrenme. (Editör: G. Can) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Saban, A. (2004). Öğrenme Öğretme Süreci Yeni Teori ve Yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sağlam, M. (2005). “Öğretimi Etkileyen Etmenler”, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. (Editör: M. Gültekin). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Senemoğlu, N. (1997). Kuramdan Uygulamaya Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Gazi Kitabevi.

Simnon, W. ve Burney D. (2002). Generally Accepted Principles of Teaching and Learning. Brown University.

Sözer, E. (2001). “Öğretimde Strateji, Yöntem ve Teknikler”, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. (Editör: Mehmet Gültekin). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

TDK (Türk Dil Kurumu) (2007). Genel Türkçe Sözlük, 26.11.2007 tarihinde <http://www.tdk.org.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFA-AF6AA849816B2EF05A79F7545> adresinden alınmıştır.

Varış, F., Gürkan, T., Gözütok, D., Gürbüztürk, O. Ve Babadoğan C. (1991). Eğitim Bilimine Giriş. (Editör. F. Veriş) Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını.

Yaşar, Ş. (2001). “Öğrenme ve Öğretme Sürecinin Kuramsal Temelleri”, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. (Editör: M. Gültekin). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.